

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

ХАЙ У СЕРЦІ ЖИВЕ УКРАЇНА!

Збірка методичних матеріалів до проведення першого уроку у 2023-2024
навчальному році для учнів закладів загальної середньої освіти

Черкаси
2023

ББК 74.200

Б90

Рекомендовано до друку вченою радою КНЗ «ЧОПОПП ЧОР». Протокол №2 від 2 червня 2023 року

АВТОР-УКЛАДАЧ: Бугайчук Наталія Василівна, методист з виховної роботи комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Ченурна Н.М., ректор комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України;

Андросова В.О., заступник директора з навчально-виховної роботи Черкаського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів - ліцей спортивного профілю №34» Черкаської міської ради

Б90 Бугайчук Н.В. Хай у серці живе Україна!: Збірка методичних матеріалів до проведення першого уроку у 2023-2024 навчальному році для учнів закладів загальної середньої освіти. Черкаси: Видавництво обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників, 2023. 32 с.

Збірка методичних матеріалів містить сучасні інтерактивні форми і методи організації Першого уроку для учнів закладів загальної середньої та професійної (професійно-технічної) освіти у повноформатному режимі та дистанційно.

Матеріали збірки можна використовувати в освітньому процесі при організації інших виховних заходів.

Адресовані керівникам навчальних закладів, їхнім заступникам, педагогам-організаторам, класним керівникам.

©КНЗ ЧОПОПП ЧОР, 2023.

ЗМІСТ

Моделювання першого уроку	4
Перший урок. Інформація для натхнення	9
Конструктор першого уроку. Початкова школа	11
Конструктор першого уроку. Середня та старша школа	15
Руханки під час уроку	20
Список використаних та рекомендованих джерел	22
Додатки	24

МОДЕЛЮВАННЯ ПЕРШОГО УРОКУ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ 2023/24 Н.Р.

День знань завжди вирізняється яскравістю вражень і нових переживань, нових надій і несподіваних зустрічей. Перший дзвінок і початок нового навчального року – це свято вчителів та викладачів, учнів та студентів, батьків, друзів.

Вже півтора року Україна живе в умовах найжорстокішої війни, яка була розв'язана росією. Для нашої країни вона стала народною війною за незалежність і суверенітет, цивілізаційний вибір і приналежність до європейської цивілізації. Кожного дня ми платимо занадто високу ціну за свою свободу і незалежність – життя наших захисників і захисниць, життя дітей, зруйновані долі, міста і села.

Тому перший урок цього начального року має бути присвячений ще більш глибокому усвідомленню вихованцями, що ж таке Батьківщина, держава, патріотизм, якими були, є і мають стати українці, щоб ні у кого ніколи не виникало бажання нав'язувати українцям, як їм жити, з ким дружити, якою мовою говорити і куди рухатися у розвитку своєї суверенної незалежної держави.

Метою першого уроку є:

- урочисто та святково зустріти дітей; сприяти вихованню інтересу до шкільного життя, бажанню вчитися;
- формувати почуття гордості й приналежності до незламного українського народу, який героїчно боронить власну державу, і як наслідок – готовності до посильної участі у справі захисту суверенітету України та відновлення її територіальної цілісності;
- виховувати глибоку пошану до загиблих героїв і вшанування їх світлої пам'яті та повагу до Збройних сил України й усіх причетних до справи захисту нашої Вітчизни і вдячності їм;
- виховувати співчуття до людей, скалічених війною, до родичів тих, хто загинув на війні, тих, хто втратив житло або був змушений його покинути;
- формувати критичне мислення та стійкість до впливів пропаганди країни – агресора.

Ключові повідомлення уроку:

Перший урок має стати шаную незламним нашим воїнам. Подякою за те, що вони ризикують найдорожчим – своїм життям, щоб навчалися діти, щоб ми прокидалися вранці у вільній Україні, За Незалежну Україну! За небо над Україною! За те, що маємо смачну хлібину на столі і чисте, тепле ліжко в домі! Подякуємо, за кожен день невпинної боротьби, за кожен звільнений метр нашої Землі Української.

При підготовці до першого уроку варто зосередитися на висвітленні витоків незламності українського народу в російсько-українській війні, а саме: ця війна стала війною за існування не лише держави, але й українського народу в цілому, позаяк є практичним втіленням імперської тоталітарної ідеології путінського режиму – рашизму.

По суті діти є сьогодні учасниками відкритого уроку історії російсько-української війни. І немає родини, яка не увійде в літопис цього етапу історії.

А тому, готуючись до проведення першого уроку, варто спиратись на особистий досвід учнів\учениць, використовувати хроніки війни, розповіді учасників\учасниць, відеоролики, пісні. За можливості запросити воїнів, волонтерів, діячів культури, поетів, письменників.

Якщо 1 урок проводиться дистанційно, то потрібно звернути увагу на наступні моменти:

Під час першої зустрічі з дітьми, насамперед важливо наголосити, що всі раді зібратися разом. Адже найцінніше, що в нас є – це ми.

Важливо окреслити правила взаємодії. Треба розуміти, що діти вийшли «з контакту» на деякий час, і досвід травматизації та стресу стирає інформацію, якою вони були наповнені. Наприклад, ми спілкуємося тільки з

увімкненими камерами, але з вимкненими мікрофонами, усі відповідають за порядком, піднімаючи руки.

Запропонуйте дітям найлегші вправи: потягнутися, покрутитися на стільці. Запитайте: можливо, вони хочуть про щось вас запитати, розкажіть, де ви зараз перебуваєте, але пам'ятайте, що дітей не можна навантажувати своїми негативними емоціями, тому не розповідайте про ваш трагічний і важкий досвід.

Є проста практика, яка дає змогу швидко зібрати інформацію про емоційний стан дітей, – барометр емоцій. Можна запропонувати, що великий палець на руці, піднятий догори, означає «я почуваю себе добре», убік – «я злюся», вниз – «мені сумно». Залежно від того, яких відповідей більше, педагог зможе коригувати свої дії.

Мовні конструкції-орієнтири, які допоможуть під час уроку:

- «Всі ми в різних місцях, але ще ніколи не були настільки одним цілим».
- «Місце стає «твоїм», коли ти дбаєш про нього, навіть, в маленьких речах. І щастя, що є, про що дбати».
- «Стрес – це нормальна реакція на ненормальні події (події, що виходять за рамки звичайного життєвого досвіду людини)».
- «Про нашу безпеку дбає багато людей».
- «Вам може бути страшно (сумно), але ми – разом, і будемо один одному допомагати!».
- «Всім важливо перебувати у безпеці, і кожен із нас може допомогти створити таке місце/середовище».
- «Разом ми – сила!».
- «Ці дні нас загартували, зробили нас незламними, непохитними».
- «Ми, як народ, маємо велику силу вистояти, перемогти, відродитися!».
- «У кожному з нас велика сила любові та віри до нашого дому нашої землі, Віра в незламну сильну вільну Україну та наших мужніх захисників!».

Що варто і чого не можна робити під час уроку, якщо у вашому класі є діти - переселенці, постраждалі від воєнних дій:

- створити безпечний простір, у якому б дитина відчула близькість – «я з тобою». Ідеться про простір із чітко структурованими правилами та межами контакту;
- слухати й не перебивати, якщо дитина починає говорити (що б вона не говорила);
- не можна використовувати в іграх чи під час занять метафори, образи літаків, техніки тощо. Це може травмувати дітей, які були під обстрілами. У роботі спираємося на метафори та образи дому, землі, веселки, води. До того ж будьте уважні до звуків, що використовуються в супроводі;

➤ не пропонуйте дітям жодних образів воєнної техніки. Приймається лише той варіант, коли вони самі хочуть намалювати, виліпити чи обговорити це. Натомість працюйте над образами сили та стійкості й частіше просіть дитину намалювати чи зобразити те, що є її силою;

➤ не вживайте абсолютно неприпустимі слова на кшталт «час лікує», «у всьому є й хороший бік», «подивися, який тут є хороший варіант для тебе». Ці слова некоректні та неетичні.

Ось ще **список неконструктивних та руйнівних на етапі підтримки фраз і більш дієвих аналогів:**

➤ Могло бути й гірше — «Це було непросто, але тобі вдалося через це пройти».

➤ Тримайся! — «Якщо потрібна допомога — я поруч».

➤ Не нервуй / заспокойся — «Я бачу, що тобі тривожно, тому давай подумаємо, що ми можемо з цим зробити».

➤ Розслабся — «Чи корисно зараз переживати про це?».

➤ Не сумуй / вище ніс — «Як я можу тебе підтримати?».

➤ Нічого страшного — «Як ти себе відчуваєш?».

➤ Все на краще — «Що допоможе тобі з цим впоратися?».

➤ Не переймайся — «Що в цій ситуації залежало від тебе, а що — ні?».

➤ Не бери це близько до серця — «Розумію, що тобі неприємно»..

➤ За чорною полоскою буде біла — «Як тебе підтримати у цій ситуації?», «Не знаю, як буде далі, але хочу, щоб у тебе все було добре»

➤ Не звинувачуй себе — «Давай подумаємо, чи дійсно вся відповідальність лежить на тобі?».

➤ Все минеться — «Я тобі співчуваю і хочу, щоб ця ситуація позитивно завершилася».

➤ Не звертай уваги — «Я відчуваю, що тебе ця ситуація зачіпає. Як можна її безпечно вирішити?».

“Саме зараз наше завдання – допомогти дітям повернути, створити хоч невеликий простір безпеки. Ми не можемо припустити, що стане тригером для травматичних реакцій, тому наші уважність, емпатійність, почуття такту та відчуття опори дуже важливі”, – каже психологиня Світлана Ройз.

Війна – це один із найстрашніших людських досвідів. Війна включає в себе багато травматичних подій різного ступеня інтенсивності. Тому кожна людина зараз знаходиться в дуже різному емоційному стані.

Туга, журба, відчай, скорбота, жаль, печаль, сум, розпач, зажура, безнадія, скрута, смуток, хандра та, звісно, бентега – все це синоніми для сумного існування.

Усі ми перебуваємо в єдиній реальності, де домінує страх, смерть, відчай, тривога. Тому тема війни не має бути темою табу під час навчальних занять. Важливо, щоб діти розуміли, що навколо люди відчують ті ж переживання.

Нагадайте дітям, що вони завжди можуть звернутись за допомогою до дорослих (батьків, учителів), якщо їм страшно, тривожно. Акцнтуйте увагу на тому, що важливо дослухатися до порад дорослих, адже навколо криється багато небезпек, які можуть загрожувати життю і здоров'ю.

Емоційний стан дорослих важливіший за слова якими вони говорять. Дитина має бачити, що дорослий стабільний, дорослий хвилюється, переживає, співчуває, але він залишається стабільним — для дитини це найважливіше. Дитина весь час перевірятиме, чи мій дорослий у порядку, що з ним відбувається. Це дуже виснажує емоційно.

ПЕРШИЙ УРОК. ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ НАТХНЕННЯ

Бажано щоб тема Першого уроку вмщала в собі орієнтири, які спрямують дітей у подальшому житті, допоможуть сформувати активну громадянську позицію та патріотичні почуття.

Так, для початкових класів, доречними стануть такі теми:

- «ДІТИ ОБ'ЄДНУЮТЬ УКРАЇНУ»
- «УКРАЇНА В НАС ЄДИНА, БЕРЕЖИ ЇЇ, ДИТИНО»
- «Я ЛЮБЛЮ СВОЮ КРАЇНУ»
- «ДОБРЕ ТИМ, ХТО ВМІЄ ДРУЖИТИ»
- «КРАСА ЛЮДИНИ — ЇЇ ДОБРОТА»
- «ЗВЕЩІСЯ ВЕЛИЧАВО – УКРАЇНОЮ, ЗЕМЛЕ ЗАЧАРОВАНА МОЯ...»
- «ЯК ТЕБЕ ЛЮБЛЮ Я, КАЛИНОВИЙ КРАЮ!»

Мета уроку: сприяти вихованню патріотичних почуттів, любові до України, гордості за Батьківщину з давньою історією та багатою культурою, розширити знання учнів про українські символи; розвивати креативність, уяву, комунікабельність;

формувати в учнів усвідомлення, що таке Батьківщина, держава, патріотизм, якими були, є і мають бути справжні українці, щоб ні у кого і ніколи не виникало бажання нав'язувати українцям, як їм жити, з ким дружити, якою мовою говорити і куди рухатися у розвитку своєї суверенної незалежної держави.

Учням середньої та старшої школи можна запропонувати більш серйозні теми, що стосуються важливих патріотичних, громадянських, екологічних чи інтеграційних процесів.

Героїзм слід розглядати як найвище виявлення самовідданості й мужності у виконанні громадянського обов'язку, як окремою особою, так і підрозділами, та містами в цілому. При виборі прикладів героїзму найкраще звертатися до тих, що мають відношення до вашого регіону або його представників. Зверніть увагу на місцевий матеріал, історію міста (села), школи, досягнення земляків, воїнів відомих випускників школи тощо. Тобто, такі:

- «НАША УКРАЇНО! МИ – ТВОЯ НАДІЯ, МИ – ТВОЄ МАЙБУТНЄ Й ЗАПОВІТНІ МРІЇ»
- «ДЛЯ УКРАЇНИ ВОЛЯ СТАЛА ДОЛЕЮ»
- «ЛЮДИ СВОБОДИ»
- «ІСТОРІЯ НЕСКОРЕНИХ»
- «ПРАГНЕМО ПЕРЕМОГИ!»
- «МОЇ ЗЕМЛЯКИ — ГЕРОЇ»
- «ДЛЯ ТОГО, ЩОБ НІКОЛИ НЕ ЗАБУТИ»

- «ЩОБ У СЕРЦІ ЖИЛА УКРАЇНА»
- «КРАЇНО МОЯ – УКРАЇНО, НАЙДОРОЖЧА ДЛЯ МЕНЕ ЗЕМЛЯ»

Український народ опинився перед вибором: перемога або смерть. Україна вистояла завдяки героїзму. Це героїзм Збройних сил України, Національної гвардії, прикордонників, формувань територіальної оборони, добровольчих формувань, які з перших хвилин ціною власних життів стримували натиск ворога.

Важливо, що доктрина «руського міра» поставила під загрозу безпеку низки європейських держав. Тому демократичними країнами війна була сприйнята саме як війна проти демократії в цілому. Це зумовило їх активну військову, фінансову, гуманітарну підтримку. У даному аспекті було би доцільно долучити досвід однокласників, які опинилися за межами України, а саме:

- «РОЗКАЖЕМО ЄВРОПІ ПРО СЕБЕ»
- «УКРАЇНЦІ СЕРЕД ІНШИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ НАЦІЙ»
- «Я РОЗКАЖУ ТОБІ ПРО УКРАЇНУ»
- «УКРАЇНА – ЦЕ МИ»
- «МИ – ЄДИНА УКРАЇНА»

Також варто поговорити про героїчне історичне коріння незламності, про культуру як транслятора незламності (від дум – до Державного Гімну України). Вчитель має зацентувати на консолідуючій складовій, наприклад, сучасне звучання «Червоної Калини» з перших днів війни, сучасна творчість митців тощо. Теми можуть бути такими:

- «УКРАЇНО, МИ ТВОЯ НАДІЯ»
- «УСЕ МОЄ, ВСЕ ЗВЕТЬСЯ УКРАЇНА»
- «НАШ ДІМ УКРАЇНА»
- «НАША ДУМА, НАША ПІСНЯ НЕ ВМРЕ, НЕ ЗАГИНЕ...»
- «УКРАЇНО, МОЯ УКРАЇНО! Я ДЛЯ ТЕБЕ НА СВІТІ ЖИВУ»

Під час уроку потрібно обов'язково спланувати, виходячи з логіки побудови уроку, хвилину мовчання з вшанування пам'яті.

Обираючи форму проведення уроку і добираючи матеріал, слід виходити з вікових особливостей учнів, зі специфіки регіону і класного колективу, з особистого досвіду учнів.

КОНСТРУКТОР ПЕРШОГО УРОКУ

Початкова школа (очно/дистанційно)

Вправа «Незакінчене речення – Для мене Україна це ...»

- чарівна природа, це неповторна культура, це все те що навколо нас,
- земля, де я народилася,
- батьківська домівка,
- родинний затишок,
- доброта та материнська ласка,
- моя Батьківщина, найкраща і найрідніша,
- стійкість та незламність українців на шляху до Перемоги,
- моя гордість,
- земля багата талантами.

Асоціативний куш. Які асоціації у вас виникають, коли ви говорите слово «Україна»?

Дітям потрібно на промінчиках написати ключові слова та фрази до слова Україна, які спадають на думку і прикріпити на дошку, щоб утворилося сонечко. (рідна, батьківщина, щедра, чудова, вільна, козацька, незалежна, героїзм, патріотизм, воля, свобода, хата, батьки, мати, земля, рідний край, друзі, сім'я, рідна мова, країна і т.д.)

Робота в групах

Завдання для 1-ї групи: дібрати найбільше слів, які називають ознаку предмета до слова «Батьківщина» (люба, єдина, дорога, прекрасна, рідна.)

Завдання для 2-ї групи: дібрати порівняння до слова Батьківщина:

Рідна, як...(мати)

Прекрасна, як...(квітка)

Єдина, як... (сонце)

Вільна, як...(птиця)

Завдання для 3-ї групи: дібрати найбільше слів, які називають дію предмета про Батьківщину (дивує, захоплює, зворушує, розквітає, єднає, зростає, розбудовується, розвивається, захищає, обороняє).

Завдання для 4-ї групи: скласти загадку про Україну за схемою-опорою:

Рідна, як ... (мати)

Прекрасна, як ... (квітка)

Світить, як ... (сонце)

Презентація відповідей кожної групи

Гра «Так чи ні»

- Столиця України – Київ.
- Наша Батьківщина Англія.

- Ми – українці.
- Ми – європейці.
- Ми – італійці.
- Наш прапор є червоно-жовтий.
- Наш прапор є блакитно-білий.
- Наш прапор є синьо-жовтий.
- Головна річка нашої країни – Дніпро.

Робота в парах. Скласти прислів'я. Запис в зошиті. Пропоную скласти прислів'я про Батьківщину. (деформоване речення).

- 1) умій за неї постояти. Батьківщина - мати,
- 2) і в небі сумно. За рідною землею
- 3) а вдома найліпше. Всюди добре,
- 4) і в жмені мила. Рідна земля

Поясніть значення прислів'я

1) сама найгарніша, найкраща, найрідніша, єдина – це твоя Батьківщина. Вона як мати. Теж єдина, рідна. Ми відчуваємо любов до матері. І кожна людина відчуває любов до рідної землі. А в чому проявляється ваша любов? (в гарних оцінках, в повазі до матері, в охороні природи.....)

Вправа «Які українці?»

Оберіть варіант, який найвлучніше описує українців. **Українці:**

- добрі,
- дружні,
- злі,
- ліниві,
- наполегливі,
- незламні,
- працелюбні,
- працьовиті,
- розумні,
- слабкі,
- сміливі,
- талановиті,
- щедрі,
- щирі.

З дітьми молодшого шкільного віку можна провести руханку. Педагог зачитує дітям запитання, і якщо їхня відповідь «Ні», то діти мають встати зі свого робочого місця, а якщо відповідь «Так» – мають завмерти й не рухатися на своєму місці.

Орієнтовні запитання:

- Якщо на вулиці на землі лежить гарна іграшка, чи можна її підняти?.
- Якщо на вулиці на землі лежать якісь металеві уламки, чи можна на них наступати?
- Якщо на вулиці тебе покликав незнайомец, чи потрібно йти до цієї людини
- Якщо тебе щось налякало, чи треба про це сказати батькам/вчителю?
- Якщо лунає сигнал повітряної тривоги, чи треба пройти в укриття?
- Якщо на вулиці незнайома людина пропонує тобі цукерку/іграшку/подивитись котика чи песика, чи треба погоджуватись?
- Якщо незнайома людина на вулиці бере тебе за руку і хоче відвести з собою, чи треба привертати до себе увагу, голосно кричати?
- Якщо щось почулось за вікном, чи треба одразу побігти й подивитись, що там відбувається?
- Якщо ти сам йдеш на вулицю, чи треба, щоб у кишені верхнього одягу був папірець, де написано твоє прізвище та ім'я, номер телефону батьків?

Після завершення вправи слід нагадати дітям про важливість слухати батьків та педагогів і робити так, як вони кажуть, а також розповідати дорослим про те, що їх лякає.

Руханка «Ой, у лузі червона калина»

https://www.youtube.com/watch?v=UYGceVeKP_o

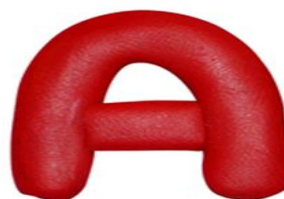
Ребуси:

Україна

rebus1.com/ua

+ І

Прапор

rebus1.com/ua

,

»

,

Герб

rebus1.com/ua

Гімн

rebus1.com/ua

Конституція

rebus1.com/ua

Зворотній зв'язок. Техніки формувального оцінювання використовуємо на вибір. Вчитель заздалегідь домовляється з учнями про сигнали.

Техніка «Сигнали рукою»

Було легко працювати (долоня – над головою).

Були незначні помилки (долонька – на рівні очей).

Було важко працювати(долонька – під підборіддям).

Техніка «Світлофор» (кольорові картки, кольорові олівці і т.д.)

Техніка «Незакінчене речення»

На уроці я навчився....

На уроці я дізнався.....

На уроці мені було цікаво.....

КОНСТРУКТОР ПЕРШОГО УРОКУ

Середня та старша школа

(очно/дистанційно)

Челленджер чи відеофлешмоб. Більшості людей, а дітям і підліткам особливо, хочеться почувати себе причетними до чогось спільного чи масштабного, кожен прагне відчувати єдність. А найкращий спосіб для цього – робити щось разом чи долучитися до певної акції. Наприклад, челленджер чи відео флешмоб.

Запропонуйте школярам створити спільний відео флешмоб. Він може бути, наприклад, у форматі спільного відеоролика з привітаннями з приводу початку навчального року.

Бесіда за запитаннями. Неформальне спілкування зближує, а подібні посиденьки дозволяють відчувати єдність, навіть знаходячись на відстані. Тому можна задати такі запитання:

- Як ви пережили ці важкі місяці війни?
- Що ви знаєте про наслідки війни?
- Яка територія охоплена воєнними діями?
- Про яких героїв ви знаєте або чули?
- Чи вірите ви в нашу перемогу?
- Що можна робити, щоб її наблизити?
- Що ви знаєте про дітей, які допомагають ЗСУ та наближають нашу перемогу?

Війна, як ніколи, згуртувала українську націю, мобілізувавши весь її потенціал на відсіч ворогу. Вона торкнулася кожної української родини, стала частиною нашого життя, а перемога у ній стала спільною метою всього українського народу. Кожний українець має свій рахунок війні та свою історію боротьби, що у сукупності складають нашу спільну історію спротиву.

«Моя Україна» завдання створити ідейну мапу, на якій записати пропозиції, що конкретно кожен громадянин може зробити для України. У кожної людини є мрія, у будь-якої нації є своя спільна мрія – мрія бути незалежною та сильною. Незалежність є основою всього існування держави і не лише. Ви почуєте думки молоді про те, що для них означає перемога, незалежність, національна мрія і національний інтерес як підґрунтя національної ідеї.

Склади пазл

«Україна». Роздрукуйте карту України та розріжте на нерівні квадрати. Завдання скласти карту України.

«Традиційні жіночі прикраси». Роздрукуйте картинку – додаток – 2, розріжте на квадрати. Завдання з'єднати зображення прикраси з назвою.

Створіть на уроці **Тематичний фотоальбом класу**. Запропонуйте своїм учням разом створити неформальний альбом класу. Можна використати фото, які були створені раніше, або зробити індивідуальні тематичні фото (наприклад, з теми «Воєнні канікули», «Мрії та плани», «Школа майбутнього» та інше). Із зібраних фото створіть разом з учнями віртуальний альбом чи колаж.

Віртуальна дошка спогадів. Яким би нетиповим і важким би не видався минулий навчальний рік, але він був незвичним. Запропонуйте учням створити разом спільну онлайн-візуалізацію найяскравіших моментів, які запам'яталися кожному з них.

Для цього пропонуємо використати зручний онлайн-інструмент [Padlet](#). Це віртуальна дошка, на якій можна прикріплювати кольорові онлайн-наліпки з текстом, світлинами, малюнками та інше.

Кожен учень зможе додати до загальної дошки стікери з найбільш яскравими, на його погляд, моментами відпочинку, досягненнями та здобутками.

Робота над спільним проектом об'єднує навіть в умовах дистанціювання та дозволяє ще раз згадати купу дивовижних моментів, які варто зберегти у пам'яті.

Вікторина «Чи знаєте ви Україну?»

- У якій півкулі знаходиться на карті наша Батьківщина? (У східній).
- На якому материку ми живемо? (Євразія).
- Коли країна проголосила свою незалежність? (24 серпня 1991 року).
- Де знаходяться географічний центр Європи? (На території України в Закарпатській області поблизу с. Ділове).
- Як називається найвища вершина Карпат? (Гора Говерла, 2061 м).
- Яка найбільша річка в Україні? (Дніпро).
- Найглибша у світі станція метро («Арсенальна» у Києві. Вона знаходиться під землею на глибині 105 м.)
- Найкоротша головна вулиця з усіх столиць світу, але в той же час одна з найширших і найкрасивіших (Хрещатик у Києві. Її довжина всього 1225 м.)
- Найдовша печера України («Оптимістична» і знаходиться на Поділлі. Це гіпсова печера на глибині 20 м протяжністю 216 км)
- Автор однієї з перших у світі Конституцій (Пилип Орлик - гетьман Запорізького війська).
- Хто перший в світі розробив літак з найбільшою в світі вантажопідйомністю? (Конструкторське бюро Антонова, розробили літак з найбільшою в світі вантажопідйомністю - Ан-225 «Мрія». Спочатку він проектувався для транспортування космічних кораблів.)

«Україно, Моя Україно! Я для тебе на світі живу» урок-парад патріотичних ідей про те, яким може бути майбутнє України в найближчі роки й у віддаленій перспективі. На уроці учні шукатимуть відповіді на питання про свої здібності, можливості, та чим вони хотіли б займатися у майбутньому.

«Українці – співтворці європейської культури» урок-гра «Їх знає весь світ – а ти?». Об'єднайте учнів у дві групи, одній групі дайте роздруковані прізвища відомих українців, другій – визначення їхньої діяльності і запропонуйте учням «відновити справедливість». (Див додаток 3)

«Подорож Європою» урок-вікторина. Завдання скласти пазли та назвати зображену пам'ятку і країну, у якій вона знаходиться.. Учні отримують зображення всесвітньо відомих пам'яток, які знаходяться в Європі розрізані на частини, як пазли: Ейфелева вежа, Колізей, *Біг-Бен* - годинникова вежа Вестмінстерського палацу, Пізанська Вежа, Золоті ворота, Брандербургські ворота, Києво-Печерська лавра, Андріївська церква, тощо.

Завдання «Відомі люди Європи». Роздрукуйте прізвища відомих особистостей на аркушах паперу і запропонуйте учням розмістити їх на карті Європи відповідно до країни проживання. (Додаток 4). Список можна продовжувати відповідно до віку дітей.

«Твій плейлист», урок дискусія допоможе учням зрозуміти, чому не варто слухати музику ворога. Хоча з початком повномасштабної війни значна частина молоді відмовилася від споживання російського контенту, за даними опитування Gradus Research, 22 % респондентів усе ще слухають російську музику, щоправда, значно менше. Ще 7 % опитаних споживають цей контент у тому ж обсязі, що й до 24 лютого 2022 року.

Однак варто пам'ятати, що російська музика є частиною економіки рф, яка зараз працює на знищення українців та наших міст, містечок і сіл. До того ж, пісні російських виконавців є частиною інформаційних атак та пропаганди.

Саме такі причинно-наслідкові зв'язки між прослуховуванням музики ворога та російсько-українською війною варто проговорювати й зі школярами, у яких лише формуються музичні смаки. (Додаток 5)

«Безпека під час війни», урок бесіда. Організовуємо групову роботу. Педагог задає питання, а діти в групі напрацьовують обґрунтовану відповідь, і потім презентують її на загал.

Орієнтовні запитання:

➤ Якщо незнайома людина підходить на вулиці і просить допомоги, які ваші дії?;

➤ Якщо в магазині на підлозі ви помітили мобільний телефон, що будете робити?;

➤ Якщо, гуляючи з друзями на вулиці, ви почули сигнал повітряної тривоги, якими будуть ваші подальші дії?;

➤ Що важливо мати з собою, йдучи з дому (на вулицю, в магазин)?;

➤ Якщо ви виїхали з батьками в чуже місто і загубились там, що ви будете робити?;

➤ Якщо, перебуваючи вдома, ви почули за вікном вибухи чи інші підозрілі звуки, що будете робити?;

➤ Якщо в соціальній мережі чи месенджері вас додали до невідомих груп, які дії слід вчинити?;

➤ Якщо в соціальній мережі вам надійшло повідомлення з профілю вашого онлайн-«друга» з проханням допомоги/виконати спеціальне завдання/пропозиції заробити гроші, якими будуть ваші дії?

Але важливо пам'ятати, що це не має виглядати як опитування «на оцінку». Розмова має бути спрямована на те, щоб виявити рівень обізнаності дітей з теми власної безпеки.

Пам'ятайте, що невимушена бесіда з дитиною може врятувати їй життя. Важливо дітей навчити правильно діяти в небезпечних ситуаціях.

Ізраїльський психолог-педагог Шимона Гроздін Чеасарі під час онлайн-зустрічей з українськими педагогами згадує про дослідження, проведене під час воєнної операції у 2017 році у Секторі Гази з підлітками 13-18 років щодо зв'язків у соціальних мережах. За результатами такого опитування 67% учнів зазначили, що зв'язок саме із вчителями в цей час їм дуже допомагав. І для багатьох із них важливим моментом взаємодії був не зміст спілкування, а підтримка, яку вони відчували, у процесі зв'язку під час війни. Учні підкреслили, що найбільш значущою була саме емоційна підтримка.

Під час Першого уроку можна дізнатися/зрозуміти, чи діти у безпеці, про що вони думають, що відчують, чим займаються, про що хочуть поговорити, про що мріють; можна підняти моральний дух, підтримувати почуття спільноти та згуртованості, турботи й любові.

Важливо:

- розуміти, як діти почуваються і з чим вони прийшли до школи;
- моніторити емоційний стан дітей на початку й кінці уроку;
- орієнтувати на позитив;
- попереджувати атаки на ідентичність і цінності учнів;
- підтримувати базову самооцінку учнів;
- практикувати теорію маленьких кроків;
- вселяти розуміння, що мікропроцес залежить від кожного;
- бути “посередником” складної інформації для учнів;
- надавати достовірну інформацію відповідно до віку;

- уникати драматичних висловлювань.

Під час першого уроку ви можете обговорити/практикувати:

- дії, які наповнюють життя сенсом;
- техніки/вправи на саморегуляцію;
- новини, які важливі наразі для дітей;
- емоції та відчуття;
- практики для стійкості;
- компетентності/дії у ситуаціях невизначеності, неоднозначності;
- практики/правила безпеки;
- кроки/дії під час надзвичайних ситуацій;
- цінності (особисті, загальнолюдські, демократичні);
- плани, які можна реалізувати, коли закінчиться війна;
- цінність волонтерства, роль та функції, як можна долучитися до такої діяльності;
- ідеї, які допомагають позбутися страху тощо.

РУХАНКИ ПІД ЧАС УРОКУ

(очно/дистанційно)

«Рухи плечима». Сядьте прямо; підніміть, а потім опустіть плечі протягом декількох секунд – це розслабить м'язи і тіло відчує сигнал до зняття напруги.

«Рухайтеся». Встаньте, потягніться і зробіть прості рухи (за вашим бажанням і фантазією), вирішальне значення тут має рух: це відволікає увагу від уявної емоційної кризи, знімає розумову напругу і перепрограмує на врівноваженість і впевненість.

«Мокрий собака». Уявіть, що ви мокрий собака, який вийшов із води. Зараз струсіть воду з голови, тепер із правої руки, з лівої, із правої ноги, з лівої, з усього тіла». Вправа дає змогу зняти психоемоційне напруження, створити позитивну атмосферу.

«Мій настрій». Учасникам по черзі пропонується намалювати на онлайн-дошці кольоровими олівцями свій настрій та написати під малюнком своє ім'я. Це може бути щось конкретне («дощова погода», «штормове попередження», «сонце», «квіточка» тощо) або абстрактне: лише лінії, форми, різні кольори. Після виконання вправи кожен учасник називає своє ім'я та за бажанням розповідає, що його малюнок означає.

Обговорення.

- Які думки виникають, коли дивитися на спільний малюнок?
- Який переважаючий настрій класу?
- Як впливає настрій однієї людини на інших?
- Як впливає настрій на події, що відбуваються у житті?

Як вважаєте, чи можна навчитися управляти власним настроєм?

Коментар. Вміння управляти настроєм є важливою складовою емоційної компетентності. Настрій виникає у внутрішньому світі, забарвлює момент життя, який переживається. Знання з психології можуть допомогти краще розуміти себе та інших, навчитися управляти власними емоціями, урізноманітнити життя та покращити його якість.

ВПРАВИ, ЯКІ СПРИЯЮТЬ ПІДВИЩЕННЮ САМООЦІНКИ ТА ФОРМУВАННЮ ВІДЧУТТЯ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ДО ПЕВНОЇ СПІЛЬНОТИ

«Мій герб». Кожна дитина отримує копію герба та олівцем пише своє ім'я на ньому. Герб умовно розділений на чотири секції: “Те, що я люблю більше за все”, “Чим або ким я пишаюся”, “Те, що я вмю робити найкраще”. “Чого я можу навчити інших (або чим поділитися)”. Учні заповнюють дані

секції, даючи відповідь на запитання. Далі учні представляють свої герби членам групи та знаходять спільні відповіді в групі.

«Моє ім'я». Діти пишуть на аркуші вертикально своє ім'я і на кожную букву прописують позитивну якість, рису, Наприклад СВІТЛАНА – сонячна, весела, інтересна, творча, лагідна, активна, наполеглива, аналітична. Потім представляють за бажанням свої якості іншим дітям.

«Квітка». Кожному учаснику/учасниці пропонується намалювати на аркуші паперу велику квітку, всередині якої необхідно написати своє ім'я. На пелюстках слід написати слова, що показують їхні найсуттєвіші суспільні ролі, позиції, назви соціальної культурної групи, до якої кожна особа себе відносить (наприклад: учениця, українець, дочка, син, патріот, дівчина, хлопець та інші). Учасники презентують себе.

Обговорення:

- Які визначення звучали найчастіше?
- Які ролі виявилися поодинокими?
- Чи говорять наші квіти про те, що нас об'єднує?

«Оплески». Учитель ставить питання закритого типу, тобто відповіді будуть «так» або «ні». Учасники не виголошують свою відповідь у голос. Якщо вони подумки відповідають «так» – встають зі свого місця (в онлайні - включають камеру та мікрофон), якщо «ні» – плескають у долоні (в онлайні - вимикають та вмикають камеру та мікрофон).

Орієнтовні запитання:

- Ви сьогодні снідали?
- Ви відпочивали в Карпатах?
- Ви любите грати в настільні ігри?
- Ви маєте сестру/брата?
- Ви маєте таємницю?
- Ваше ім'я починається з літери «А»?

Обговорення:

Як ви себе відчуваєте?

Що вам вдалося дізнатися нового одне про одного?

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ТА РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безпечне користування соц. мережами – основні правила URL: <https://vm.tiktok.com/ZM2n1psST/> (дата звернення: 08.08. 2023).
2. Виховуємо стійкість – поради для батьків і вчителів URL: <https://nus.org.ua/news/vyhovuyemo-stijkist-porady-dlya-batkiv-i-vchyteliv/> (дата звернення: 08.08. 2023).
3. Вікіпедія. Вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
4. Закон про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті, (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 25, ст.190) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-19#Text> (дата звернення: 13.05. 2022).
5. Історія українського війська URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vchytelyam/videolekciyi> (дата звернення: 08.08. 2023).
6. Кодекс безпечного освітнього середовища: методичний посібник. Схвалений Міністерством освіти і науки України (протокол № 2 від 13 червня 2018 р.) URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/protidia-bulingu/21kbos.pdf> (дата звернення: 30.03. 2022).
7. Козловець М. А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: Монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 558 с. URL: http://eprints.zu.edu.ua/6217/1/kozlovez_monograf.pdf (дата звернення: 22.06. 2023).
8. Поради від захисника України: комікс для дітей URL: <http://surl.li/jvmti> (дата звернення: 08.08. 2023).
9. Матійків І. М. Тренінг емоційної компетентності: навч.-метод. посібник. Київ: Педагогічна думка, 2012. 112 с.
10. Методичні рекомендації щодо проведення у 2022/2023 навчальному році Дня Знань та Першого Уроку. URL: <http://surl.li/ctlpk>
11. Методматеріали вчителям URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vchytelyam> (дата звернення: 08.08. 2023).
12. Мультфільм про безпечне використання інтернету дітьми до десяти років на прикладі черепашки, на ім'я Хаппі. URL: <http://surl.li/jvmvn> (дата звернення: 08.08. 2023).
13. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641: Наказ МОН від 06.06.2022 № 527 URL: <http://surl.li/cfdpm> (дата звернення: 13.07. 2023).
14. Освітній проект «Діалоги про війну». URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vchytelyam/videolekciyi> (дата звернення: 08.08. 2023).
15. Підбірка роликів для використання в освітньому процесі URL: <https://uinp.gov.ua/informaciyni-materialy/vchytelyam/videolekciyi> (дата звернення: 08.08. 2023).

16. Практичний тренінг Шимони Гродзін-Чеасарі, ізраїльського психолога-педагога. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-zaluchaye-izrayilskih-fahivciv-do-provedennya-treningiv-shodo-organizaciyi-navchalnogo-procesu-pid-chas-bojovih-dij>

17. Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України: Лист МОН № 1/6267-22 від 10.06.22 року URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/86625/ (дата звернення: 22.06. 2023).

18. Професійний стандарт за професіями "Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти", "Вчитель закладу загальної середньої освіти", "Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text> (дата звернення: 30.03. 2022).

19. Сайт Інституту модернізації змісту освіти. Банк досвіду виховної роботи URL: <https://imzo.gov.ua/osvita/pozashkilna-osvita-ta-vihovna-robota/> (дата звернення: 03.05. 2023)

20. Сайт комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради» URL: <http://oipop.ed-sp.net/?q=node/53083> (дата звернення: 03.08. 2023).

21. Сайт Нова освіта URL: <https://osvitanova.com.ua/> (дата звернення: 22.06. 2022).

22. Сайт Українського інституту національної пам'яті URL: <https://goo.su/1Vi5>; (дата звернення: 03.08. 2023).

23. Українське козацтво у XX-XXI сторіччі URL: <http://vijsko.milua.org/i3.htm>; (дата звернення: 30.03.2022).

24. УКУЛЬТУРА UCULTURE. Платформа для знайомства з українською культурою. Від професійних дослідників культури без шароварщини та кліше. URL: <http://surl.li/jrjsu> (дата звернення: 08.08. 2023).

25. Як учителям розпочати навчальний процес. 42 практики та 18 відповідей на запитання від Світлани Ройз URL: <http://surl.li/brmsx> (дата звернення: 08.08. 2023).

26. ТЕТУ.ORG.UA: пісні, мультфільми, казки, ідеї для дітей молодшого віку українською мовою URL: <http://surl.li/jptzd> (дата звернення: 08.08. 2023).

27. Анімаційне відео в якому коротко й доступно, але вичерпно розповідається про понад тисячолітню історію українців на своїх землях. URL: <http://surl.li/jrjtj> (дата звернення: 08.08. 2023).

Додаток 1

ЦИТАТИ ДО ПЕРШОГО УРОКУ

А ви думали, що Україна так просто. Україна — це супер. Україна — це ексклюзив. По ній пройшли всі катки історії. На ній відпрацьовані всі види випробувань. Вона загартована найвищим гартом. В умовах сучасного світу їй немає ціни. *Ліна Костенко*

Батьківщина — ось і альфа, і омега! *Д. Павличко*

Батьківщина — це не хтось і десь, Я — теж Батьківщина. *І. Світличний*
Без будь-кого з нас Батьківщина може обійтися, але будь-хто з нас без Батьківщини – ніщо. *В. Сухомлинський*

Бути українцем – це значить бути постійно в стані доказування свого права на існування. *В. Винниченко*

В дитинстві відкриваєш материк, котрий назветься потім – Батьківщина. *Ліна Костенко*

В своїй хаті своя й правда, і сила, і воля. *Тарас Шевченко*

Дзвін шабель, пісні, походи, воля соколина, тихі зорі, ясні води — моя Україна. *В. Сосюра*

Є боротьба за долю України. Все інше – то велике мискоборство. *Ліна Костенко*

Жива душа народна, жива, неподоланна! *О. Довженко*

Забудеш рідний край — твоє всохне коріння. *П. Тичина*

Земле, поорана горем, Лихом засіяна чорним! *М. Рильський*

І забудеться срамотня давня година,

І оживе добра слава, слава України! *Тарас Шевченко*

Любіть Україну у сні й наяву, вишневу свою Україну, красу її вічно живу і нову і мову її солов'їну. *Володимир Сосюра*

Ми б'ємось за те, чому нема ціни в усьому світі, — за Батьківщину. *Олександр Довженко*

Ми є. Були. І будемо ми!

Й Вітчизна наша з нами. *І. Багряний*

Ми мусимо навчитися чути себе українцями – не галицькими, не буковинськими українцями, а українцями без офіційних кордонів. *Іван Франко*

Можеш вибирати друзів і дружину, Вибрати не можна тільки Батьківщину. *Василь Симоненко*

Мужність не дається напрокат *Ліна Костенко*

Нападати на мову народу — це означає нападати на його серце. *Г. Лау*

Нації вмирають не від інфаркту. Спочатку їм відбирає мову. *Ліна Костенко*

Не дивіться на Україну, як на землю своїх батьків. Дивіться на неї, як на землю своїх дітей. І тоді прийдуть зміни... *Святослав Вакарчук*

Ніхто нам не збудує держави, коли ми її самі не збудуємо, і ніхто з нас не зробить нації, коли ми самі нацією не схочемо бути. *В'ячеслав Липинський*

Самостійність здобуде не одна партія чи організація, чи окремі люди, здобуде її тільки ціла Україна. *Роман Шухевич*

Самостійну державу може здобути собі український народ тільки власною боротьбою і трудом *Степан Бандера*

Свою Україну любіть.

Любіть її... Во врем'я люте.

В останню тяжкую минуту

За неї Господа моліть. *Тарас Шевченко*

Тобі, Україно моя, і перший мій подих, і подих останній тобі. *Василь Еллан*

Україна — це вічність, не тільки сьогоднішня, але передусім майбутня й минула. *Ярослав Стецько*

Шматок землі, ти звешся Україною.

Ти був до нас.

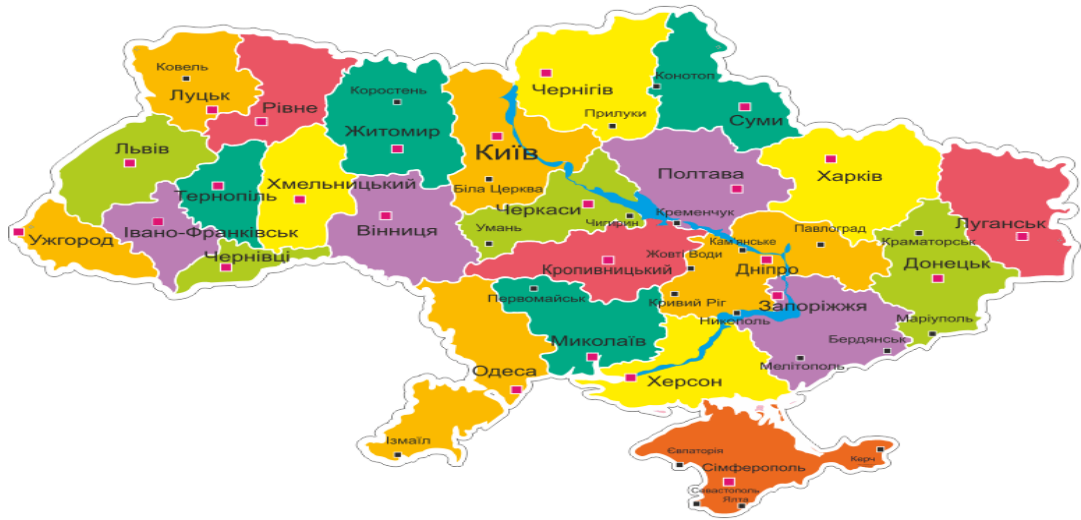
Ти будеш після нас. *Ліна Костенко*

Щоб жить – ні в кого права не питаюсь.

Щоб жить – я всі кайдани розірву. *Павло Тичина*

Я єсть народ, якого Правди сила ніким звойована ще не була. *Павло Тичина*

Як один Бог на небі, так одна Україна на землі! *Степан Бандера*

ВІДОМІ УКРАЇНЦІ

Анна Ярославна (Анна Київська) — дочка великого князя київського Ярослава Мудрого, онука святого київського князя Володимира Святославича, королева Франції.

Валерій Лобановський — видатний футбольний тренер, відомий по роботі з Динамо (Київ). Входить у перші десятки практично всіх рейтингів найкращих тренерів в історії світового футболу.

Володимир Хавкін — видатний мікробіолог, який першим винайшов вакцину від холери та чуми. Вихідець з Бердянська, найдовше жив бактеріолог в Індії – 22 роки, рятував країну від епідемії. За 40 років більше 35 мільйонів осіб вбереглося від страшною хвороби. В Індії його почали сприймати як божество, преса нарекла “благодійником людства”.

Іван Полюй - український фізик та електротехнік, винахідник, перекладач Біблії українською мовою. Встановив фундаментальні властивості й природу катодних і X-променів, які з часом почали іменуватися рентгенівськими.

Іван Фірцак — український самородок, про якого європейці склали легенди. У народі його називали Іваном Силою, а весь світ запам’ятав його циркове прізвисько — Кротон.

Івана Марчук — талановитий український художник, засновник нового стилю у мистецтві «Пльонтанізм». Британія внесла українського художника до списку «100 геніїв сучасності».

Казимир Малевич — український художник-авангардист, визначний діяч українського авангарду, засновник супрематизму, один з фундаторів кубофутуризму; педагог, теоретик мистецтва, автор «Чорного квадрату».

Катерина Білокур — «Якби у Франції була така жінка, ми б змусили весь світ говорити про неї», — захоплено сказав всесвітньо відомий художник Пікассо про українську селянку.

Квітка Цісик — відома блюзова і оперна співачка українського походження, голос якої зачаровував весь світ, виконавиця українських народних і популярних пісень.

Марія Башкирцева - українка з Полтавщини. Геніальна художниця вже у 22 роки підкорила Париж. На прийомі в Папи Римського підкреслила: «Я з України». Відома на весь світ не лише картинами, а й автобіографічним «Щоденником», який став світовим бестселлером.

Марія Примаченко — одна з найвизначніших українських художниць, яка практично ніколи не виїжджала зі свого поліського села Болотня. Але ще за життя мала виставки від Парижа до Пекіна.

Микола Амосов — один з найвідоміших у світі кардіохірургів, який завдяки невтомній праці і таланту став легендою української і світової медицини.

Микола Леонтович — видатний музичний діяч, один із засновників української національної композиторської школи і автор найпопулярнішої обробки «Щедрика», відомої на весь світ як «Choral of Bells».

Міла Куніс — американська акторка з Чернівців.

Мілла Йовович — американська акторка, музикантка, модель, модельєр.

Серж Лифар — український балетний танцівник та хореограф, відомий як один із найвидатніших танцівників ХХ століття. Був засновником Академії танцю при «Гранд-Опера», ректором Інституту хореографії та Університету танцю Парижа, почесним президентом Всесвітньої ради танцю ЮНЕСКО.

Софія Яблонська - перша в світі жінка-кінооператорка і «тревелблогерка», українська та французька письменниця, журналістка, мандрівниця, фотографка.

Юрій Дрогобич (Юрій Михайлович Котермак) — перший український автор друкованого твору на латині, син простого солевара, який став першим українським доктором медицини і ректором Болонського університету, філософ, астролог, астроном.

Додаток 4

ВІДОМІ ЛЮДИ ЄВРОПИ

Франція – Жюль Верн, Олександр Дюма, Жанна д'Арк Жак, Наполеон.

Германія – Йоганн Себастьян Бах, Людвіг ван Бетховен, Альберт Ейнштейн, Брати Грім, Брюс Вілліс, Міхаель Шумахер.

Англія – Вільям Шекспір, Чарльз Дарвін, Пол Маккартні, Девід Бекхем, Чарлі Чаплін.

Австрія – Зигмунд Фрейд, Вольфганг Амадей Моцарт, Йоганн Штраус.

Греція – Сократ, Платон, Аристотель, Піфагор, Гомер, Гіппократ.

Іспанія – Дон Кіхот Сервантес, Пабло Пікассо, Антоніо Бандерас, Пласідо Доминго, Сальвадор Далі.

Італія – Галілео Галілей, Леонардо да Вінчі, Адріано Челентано, Софі Лорен.

Україна – Т.Г.Шевченко, Іван Піддубний, Леся Українка, Іван Сірко, Ліна Костенко.

ЧОМУ НЕ ВАРТО СЛУХАТИ МУЗИКУ ВОРОГА І ЯК ЦЕ ПОЯСНИТИ ДІТЯМ

За матеріалами сайту NUS.ORG.UA

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/jsisb>

Чи етично слухати музику ворога під час війни

Це не стільки питання етики, скільки цілісності нашого світогляду. Звісно, цілісність не виникає автоматично – просто тому, що дитина стає старшою. Тому для цього потрібно проводити внутрішню рефлексію. Завдяки цьому ми можемо створювати цінності, які підтверджуються діями (наприклад, відмова від бажаного через те, що це суперечить цінностям).

Однак у людей, які не звикли до внутрішнього самоаналізу, може виникнути ситуація, коли цінність свободи країни та боротьби з ворогом – визнається, але ніяк не пов'язується зі своїми музичними уподобаннями. Ніби немає різниці, кого слухати для себе.

Тут впливає й інша причина цього нерозуміння – нестача цифрової грамотності, наприклад, як наша інформаційна поведінка монетизується на користь того, кого ми слухаємо. А з доходу від прослуховувань платяться податки, з яких фінансується російська армія.

Тому, коли ми питаємо, чи етично слухати музику, важко дати однозначну відповідь. А якщо зрозуміємо причинно-наслідкові зв'язки, що слухати російських виконавців – означає донатити на ворожу армію, то відповідь на питання “Чи слухати музику ворога?” знаходиться дуже легко. Адже фінансово сприяти ворогу – це несправедлива дія. Несправедлива щодо тих, хто зараз своїм життям захищає нас і наше право вільного вибору, у тому числі вибору, кого слухати.

Російська музика є частиною економіки рф, яка зараз потужно працює на знищення України. Також вона є частиною інформаційних атак та впливу на нас. Доки українці, які роками слухали російське і виховували в такому середовищі власних дітей, не почнуть рефлексувати над цим, доти в наших рейтингах будуть російські виконавці.

Серед причин, чому деякі українські школярі й досі слухають пісні російських виконавців, є і такі:

➤ несвідоме споживання контенту: «якщо людина слухає те, що їй дають алгоритми, то вона буде слухати багато російського. Адже грошей на просування музичної індустрії в росії багато»;

➤ також у «модній» блогерсько-реперській російській музиці, яку слухають деякі українські школярі, є зміст, який може приваблювати підлітків: самоствердження, агресія, секс та зухвалість.

➤ «Дехто каже, що проблема в тому, що на музичному ринку немає в достатній кількості такого контенту українською мовою, тому дітей і тягне на російське. Формально – це так. Але розв’язанням цього питання є не створення україномовних аналогів таких пісень про агресію, самоствердження чи секс, а більш потужна промоція іншої «екологічнішої» музики, яка теж може привернути увагу школярів. Інакше чим ми тоді відрізнятимемося від росіян?».

Як формуються музичні уподобання підлітків

Саме в підлітковому віці визначаються музичні смаки, які можуть залишатися незмінними вже й у дорослості.

«Музичні вподобання для підлітків є важливим механізмом усвідомлення себе, своєї ідентичності, групи однолітків, думка яких важлива. Музичні уподобання – це й питання моди, тому варто задуматися, як деякі виконавці стають популярними, з якої причини. Для підлітків також важливо не тільки знайти свою групу, але і зрозуміти свою відмінність. «Усі це слухають» не значить, що й мені це має обов’язково сподобатися».

Також часом підлітки кажуть, що слухають російську музику через те, що українська «не така». Але якщо запитати як і де вони шукали цю музику, кого саме слухали, виявляється, що в них немає стратегії розширення свого досвіду слухання (як-от використання різних ресурсів, алгоритмів пошуку тощо).

Через це підлітки не усвідомлюють, що можна знайти іншу музику, яка буде викликати схожі стани й водночас не приносить шкоди. Адже підбираючи під себе музичні ритми й мелодії, можна управляти власними психічними станами.

Ще один бік цього питання – мовне. Часто підлітки, які вдома й у побуті розмовляють російською мовою, хочуть і музику слухати російською. Вони не аналізують, зі своєї країни ці виконавці, чи з ворожої. Тож тут завдання постає і перед дорослими – який у них досвід прослуховування музики та яку інформаційну поведінку вони транслюють своїм дітям.

Чому слухати російські пісні небезпечно

Небезпека споживання російської музики не тільки в тому, які фінансові механізми обслуговують цю індустрію, сучасна пропагандистська машина є дуже винахідливою і має багато психологічних мішеней.

Нав’язування зневіри, безнадійності, протесту заради хизування силою, безкарністю і вседозволеністю, героїзація ризикованої саморуйнівної поведінки, знецінення життя – усе це складники маніпулятивного впливу на підліткову свідомість.

Ритм, мелодія і слова можуть у своїй взаємодії дуже сильно впливати на стани слухача й посилювати механізми навіювання. А в кліпах, де

використовується ще й відеоряд, можливостей для маніпулятивних впливів стає ще більше.

Як говорити з дітьми про російський контент та пояснювати, чому його не варто споживати

Співробітники Інституту соціальної та політичної психології НАПН України радять:

➤ кожне покоління має свої улюблені пісні, тому можна обмінюватися думками про свої музичні уподобання, захочувати гумор і самоіронію в розмові про музику, яку ми слухаємо;

➤ не варто прагнути нав'язати, що кому слухати, або заборонити прослуховувати щось конкретне;

➤ варто ініціювати роздуми – розбиратися, що саме приваблює в певній пісні, який стан вона викликає, у чому цінність цього стану, як часто виникає в ньому потреба, чи можна цю потребу задовольнити чимось іншим;

➤ головне завдання – розвинути в дітей бажання розібратися, чому вони слухають ту чи ту музику. Наприклад, часом діти та дорослі використовують фонове прослуховування музики, щоб її ритмом підтримати активацію свого стану.

➤ Здається, що це допомагає зробити якесь завдання швидше та ефективніше. Тож варто проговорити, чому саме таку пісню обрали для цього стану, а не іншу, запропонувати альтернативи;

➤ музика може навіювати й напівтрансіві медитативні стани, які збалансовують емоції й заспокоюють нас. Якщо ми разом із підлітками визначимо на підтримку яких станів спрямовуються музичні практики, то це дасть можливість експериментувати зі своїми музичними уподобаннями більш свідомо.

➤ Когось дійсно може «тригерити» російська музика. У такому випадку не варто одразу казати, що «так не можна», краще встановити чіткий та зрозумілий взаємозв'язок і надати пояснення, а не імператив чи нав'язування.

До дітей різного віку має бути різний підхід.

Молодшим школярам можна пояснити, що ворог купує ракети за кошти, виручені від прослуховування російської музики.

Зі старшими учнями можна обговорити елементи ІПСО тощо.

Для підлітків такі діалоги є дуже важливим психологічним ресурсом. Тут можна висловитися безпечно та без засудження. Дітям важливо почути, що дорослі на їхньому боці – якщо діти ухвалять якесь рішення, то завжди можуть звернутися до дорослих за підтримкою.

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом КНЗ «ЧОПОПП ЧОР»
Зам. №1670 Тираж 100 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1